Savedra

1

Kažkur, visai netoli nuo čia, viename mažame Ispanijos kaimelyje, Savedrą iš miego prižadino motinos kuždesys:

- Savedra, eik pažaisti į lauką.

Berniukas savo pirščiukais prasikrapštė mieguistas akis. Pažiūrėjo per langą. Buvo labai ankstus rytas ir jis visai nenorėjo eiti į lauką.

- Savedra, eik. Aš paskui tau viską paaiškinsiu, - tyliai, vos judančiomis lūpomis pratarė motina.

Savedra iš lėto atsistojo. Motina į jį žiūrėjo pavargusiomis akimis, sėdėdama ant lovos krašto Jis vilkėjo melsvą pižamą. Kaip mat nuskubėjo link sunkios medinės spintos. Po kurio laiko jis jau vilkėjo raudonais šortais ir žalsvais marškinėliais. Mieguistas jis tebestoviniavo priešais veidrodį ir žiūrėjo į savo atvaizdą. Juodi jo plaukai buvo susivėlę. Jam tai nerūpėjo.

- Greičiau, - sušuko motina.

Savedra išskubėjo iš kambario. Po kurio laiko motina nuskubėjo paskui. Pirmajame namo aukšte, virtuvėje, stoviniavo trys vyriškiai, tamsiai mėlynomis uniformomis ir sunkiais, geležimi kaustytais batais. Savedra juos pamatęs nusigando ir pasukęs galvą link motinos, savo nusigandusiu, vaikišku balsu pasiteiravo:

- Ma, kas tie vyrai?
- Paskui viską paaiškinsiu, dabar eik į lauką, pažaisti.

Motina žvilgsniu paragino Savedrą išeiti į lauką. Berniukas tylėdamas išėjo į lauką. Saulė jau buvo pakilusi. Buvo vėsoka. Kartais tie suaugusieji turi paslapčių, kurių net patys nesupranta, pagalvojo Savedra. Jis kiek paėjo link kiemo vartelių. Buvo dar ankstoka ir niekur nesimatė kiemo berniūkščių. Greičiausiai visi miegojo, nes motinos nebuvo jų išvariusios į lauką taip anksti. Jei lauke būtų buvę berniūkščių Savedra neturėtų laiko sau užduoti tiek daug klausimų. Dabar jis tetroško pareikalauti motinos pasiaškinti. Savedra greitai viską užmiršo ir įsuko į akmenimis grįsta gatvelę. Berniukas nusprendė nueiti iki savo Ravelio namo, kuris stovėjo priešais namą, kuriame gyveno Savedrą. Tai buvo nedidelis vienaukštis medinukas, čerpiniu stogu. Jame viso labo buvo keturi langai, du sienoje į gatvės pusę, vienas vakariniame namo šone ir kažkur namo gale dar vienas. Pastarasis langas ir buvo Savedrai reikiamas, už jo buvo Ravelio kambarys.

Savedra savo delnu palietė lango stiklą. Stiklas buvo maloniai vėsus ir jam norėjosi ten laikyti savo ranką, jis net užmiršo, ko atėjo. Tik atsitokėjęs, pradėjo savo kumšteliu greitai leisti salves į stiklą. Netrukus langas atsidarė ir galvą iškišo Ravelis. Jis gardžiai nusižiovavo, dėdamas akinius ant pailgos nosies ir gana nepatenkintu balsu tarė:

- Tau gal gavoj negerai? Ar žinai, kiek dabar valandų?
- Nežinau. Neturiu laikrodžio.

- Po keturiasdešimt dviejų minučių dar tik bus septynios valandos.

Ravelis taikėsi uždaryti langą ir eiti miegoti toliau, bet Savedra spėjo užkišti savo rankutę, neleisdamas jam to padaryti.

- Raveli, tu mano draugas, jei aš tau kai ką pasakysiu, ar tu niekam nesakysi?
- Raveli, kas ten kalba? – pasigirdo moteriškas balsas.
- Savedra, palauk čia, - tyliai pasakė Ravelis ir staigiai uždarė langą.

Savedra stovėjo prie Ravelio lango kiek nusivylęs. Jis guodėsi mintimi, jog Ravelis tuoj ateis. Ravelis niekados nėra apgavęs Savedros, tad berniukas laukė. Ravelis pasirodė po keletos valandų. Taip atrodė Savedrai. Vaikai nejaučia laiko, taip kaip suaugusieji. Jiems laikas neturi tokios reikšmės. Netrukus pasirodė Ravelis. Jo veidą puošė naivi šypsena ir jis į Savedrą žiūrėjo savo didelėmis juodomis akimis.

- Ką norėjai man pasakyti? - gaudydamas kvapą pasiteiravo Ravelis.

Netrukus jie sėdėjo ant šlaito šiek tiek toliau nuo kaimelio. Savedra nupasakojo Raveliui apie savo rytą: kaip motina jį pažadino, apie vyrus ir kaip jis atėjo pas Ravelį. Jis greitai bėrė žodžius kiek išpūsdamas, kiek sumažindamas kai kurias detales, kaip ir būdinga tokio amžiaus vaikams. Greit Ravelis sužinojo, kad pas Savedrą atėjo keturiasdešimt vyrų ir pareikalavo šeimos apleisti namą ir kad Savedra atėjo pas Ravelį nežinodamas, ką daryti ir kur toliau eiti.

- Ką darysi toliau? – draugiškumo vedamas pasiteiravo Ravelis
- Nežinau.

Abu nutilo ir pakėlė akis į dangų. Juo plaukė įvairių formų debesys, kartkarčiais uždengami rytinę saulę. Netrukus vienas iš jų, Ravelis, tarsi atsibudo:

- Raudonieji ir vėl užėmė bazę. Mums reikės tavo pagalbos, Savedra.
- O kiek mūsų bus?
- Apie dvidešimt. Su tavimi – dvidešimt vienas.
- Kur tu buvai tada praėjusią savaitę, kai mums tavęs labai reikėjo? – paklausė Ravelis priekaištaudamas.
- Ėjom su tėvu žvejoti..
- Aišku, - pasakė įžeistas Ravelis, kiek patylėjęs jis tarė. – Bet šiandien tu prisidėsi?
- Aha.
- Gerai.

Abu ir vėl paskendo savo mintyse ir apmąstymuose. Sunku buvo pasakyti, kas dėjosi jų galvose. Abu jie sugulė ant švelnios žolės ir akimis skaičiavo skrendančius debesis. Atrodė, kad daugiau žemėje jiems nieko nereikėjo ir jiems užtenka to, ką jie turi šią akimirką, pralekiančių virš galvos debesų. Jie nebuvo nei auksiniai, nei kuo nors ypatingi, tai buvo patys paprasčiausi debesys. Nepaisant jų paprastumo, šiems vaikams jie suteikė galybę džiaugsmo.

Jiems taip begulinti kažkas sušuko:

- Priešai! Priešai!

Nieko baisaus, tai tebuvo tik žaidžiantys vaikai. Jie dideliame lauke aptvertame aprūdijusia vieline tvora, šūkavo su lazdomis rankose. Veidus jie buvo išsidažę grėsmingomis karo spalvomis. Matyt, toje teritorijoje kažkada seniai buvo koks nors fabrikas, nes ji buvo didžiulė. Vietomis po aukšta ir tankia žole buvo matyti kadaise buvusio asfalto žymės.

Abiejose kariuomenėse iš viso buvo daugiau dvidešimt įvairaus amžiaus vaikų. Pats vyriausias iš jų buvo ruošė savo ginklus ir amuniciją. Pasiruošęs pasislėpė už aukštos žolės kuokštų ir pradėjo tykoti Ravelio. Pastarajam burtai lėmė atsidurti priešininkų kariuomenėj, vadovaujamai septynmečio Filypo. Ravelis dėl savo nedidelio ūgio buvo beveik nepastebimas aukštoje žolėje. Vos tik išvydęs Savedra jis atidengė ugnį.

Savedra kibo Raveliui į atlapus. Jie nebebuvo draugai. Jie tapo priešais nuo pat tos akimirkos, kai pateko į skirtingas kariuomenes. Jie negalėjo dezertyruoti vieni pas kitus, nes tai buvo negarbinga, jie negalėjo tarpusavy sudaryti taikos, nes tai irgi buvo gėdinga. Atskubėjus Ravelio pulkui į Savedrą pasipylė kankorėžių ir akmenų kruša. Savedra buvo kiek nusivylęs, kad niekas jam nepadeda, negana to, jis jautė skausmą, kai šauliai pataikydavo tiesiai į jį. Išgirdę tratant ginklus, į pagalbą atskubėjo ir Savedros pulkas.

Užvirė mūšis. Nė viena pusė nebuvo linkusi nusileisti savo varžovams. Juokas, krykštavimai ir šūkavimai staigiai užpildė karo lauką. Keletas mažių turėjo balionus, pripildytus neaiškaus, dumblu atsiduodančio skysčio. Jų visi saugojosi ir bijojo labiausiai. Su dideliu pasimėgavimu jie apmėtė besimušančius Savedrą ir Ravelį. Keletas Ravelio būrio karių iškart puolė jų vytis. Raudonieji, dėl tokio kolegų neapdairumo liko be užnagario ir jiems reikėjo trauktis, pamirštant Ravelį Ir Savedrą.

- Stipriau! Stipriau! Stipriau! – šaukė Savedros pulkas, jautęs savo pranašumą. – Į kairę!

Savedra paliko Ravelį ramybėje. Ravelis įtūžo ir vos tik Savedra jį paleido, puolė jį. Savedros smūgiai buvo skaudūs. Ravelio akyse tvenkėsi ašaros. Jis nesugebėjo apsiginti priš dvejais metais vyresnį draugą ir dabar jam teko atlaikyti jo smūgius. Vienintelis dalykas, kurį jis galėjo padaryti ir tuo kaip tik naudojosi, tai prašyti draugų pagalbos.

- Padėkit! – šaukė jis piktu ir drebančiu balsu.
- Užščiaupk jam burną, kad nespiegtų, - suriko storpilvis vaikas Savedrai.

Prie mūšio lauko tvoros atsargiai, nenorėdamas trukdyti, priėjo vyriškis tamsiai mėlyna striuke. Visų pirmiausia pasitaisė karabiną, kabojusį jam ant peties. Dešine ranka prisidengė burną ir nusikosėjo.

- Savedra! – sušuko jis galingu balsu.

Savedra buvo pačiame mūšio įkarštyje ir negirdėjo, kad kažkas jį šauktų. Su didžiausiu vaikišku įtūžiu jis tebekumsčiavo Ravelį. Filypas ir Pesas bandė juos išskirti, nes jiems buvo nesmagu, dėl to, kad jų draugai mušasi. Kitai vaikai iš abiejų, tiek Savedros, tiek

Ravelio būrio stengėsi jiems neleisti to padaryti. Jie šūkčiojimais ir įžeidinėjimais ragino Savedrą ir Ravelį muštis toliau.

- Savedra! – darkart sušuko vyriškis.

Savedra nieko negirdėjo. Ravelio būrys, prisėlino visiems iš nugarų, ir kaip tikri nugalėtojai įsakė mesti ginklus ant žemės ir iškelti rankas į viršų. Iš Savedros būrio du šešiamečiai įvykdė savo priešų reikalavimus, tuo supykdami savo generolą ir būrį. Ernstas, Sevijus ir Alvaro atitraukė Savedrą nuo Ravelio ir kelis kartus jam smogė.

- Savedra! – dar kartą suriko vyriškis nutęsdamas.

Prie šaukiančiojo priėjo kitas mėlynstriukis vyriškis. Šis kažką pasakė ir abu nuėjo mindami žemę sunkais, metalu kaustytais batais. Abu buvo persimetę karabinus ant nugarų.

Vakare besileidžiant saulei mūšis baigėsi ir nebeliko nei generolų, nei eilinių. Visi jie vėl buvo paprasti linksmai krykštaujantys vaikai, besidalijantys savo įspūdžiais iš šiandieninio mūšio. Savedra ir Ravelis artimiausio šulinio vandeniu nusiprausė neaiškaus skysčio pėdsakus.

- Filypas metė į mane akmenį, - gyrėsi vienas plačiaburnis penkiametis, visiems einant namo.
- Pataikiau tiesiai į galvą, - tuo didžiavosi pats Pilypas.

Per šiandienos mūšį Pilypas užsitarnavo labai didelę pagarbą visų akyse. Jis jautėsi nuveikęs kažką tikrai labai didvyriško. Kaip didvyriškumo trofėjų ir patvirtinimą, po akim jis turėjo mėlynę ir nemažą guzą ant kaktos.

Buvo gana vėlu ir saulė pamažu ėmė leistis. Vaikų būrys, krykštaudamas žingsniavo akmenis grįstu taku, vis tirpdamas prie kiekvieno namo. Galiausiai pasiliko tik Savedra ir Ravelis. Ravelis ant kaktos irgi turėjo trofėjų.

- Atsiprašau, - galop pasakė Savedra.
- Už ką? – nustebo Ravelis.
- Už tai, kad šiandien primušiau tave.
- Nereikia.
- Kodėl nereikia?
- Juk mes kariavom. Nereikia atsiprašinėti. Ar tu matei, jog laimėtojai imtų atsiprašinėti už tai, kad nugalėjo?
- Ne.

Tolumoje juodavo plonytė kalnų linija. Savedra tylėdamas žiūrėjo į ją savo akutėmis.

- Ar matai tą patį, ką ir aš? – pasakė Savedra ir tvirčiau įsmeigė savo žvilgsnį į tolumą.
- Kur?
- Ten, - pirštu parodė Savedra.

Ten kažkur už kelių dešimčių kilometrų, švietė mažytis taškelis. Keista, kad Savedra sugebėjo jį pamatyti. Ravelis jo nematė, dėl sulaužytų akinių.

- Kas ten?
- Ten šviečia kažkoks taškas. Kas tai galėtų būti?
- Turbūt ten tik piemuo.
- Pažiūrėk, vos pasukus galvą, matyti dar vienas taškelis.
- Aš nematau, - bandė per akinių stiklius žiūrėti Ravelis.
- Ir dar vienas. Kas tai galėtų būti? – pasiteiravo Savedra.
- Galbūt tai piemenys, sėdintys prie laužo, - padarė išvadas Ravelis. –Na , man metas.

Savedra nenorėjo, kad Ravelis išeitų. Namą, kuriame gyveno Savedra, juosė aukšta tankiai suaugusių tujų gyvatvorė. Pats namas baltas, tik langinės ir durų stakta buvo išdažytos jūros žalia spalva. Stogas tamsiai rudų čerpių. Savedros kambarys buvo antrame nediduko namelio aukšte.

Savedra atsisveikino su Raveliu. Šis nuėjo šypsodamasis savo naivia šypsena. Jis visada šypsodavosi savo naivia šypsena. Turbūt tik jis vienas žinojo ką ji reiškia.

Savdedra atkėlė medinius kiemo vartelius šypsodamasis. Šiandien jam buvo tikrai labai linksma, iš šios dienos jis parsineš nemaža įspūdžių. Kieme, berniuką akimis pasitiko motina, rankomis skalbusi žlugtą. Berniukui įėjus į kiemą, motina pakėlė savo nuvargusią galvą. Jie ilgai žiūrėjo vienas į kitą tylėdami.

- Ar tėvas namie? – šis klausimas Savedros motiną išmušė iš vėžių.
- Ne, - abejingai atsakė ji.
- O kada jis grįš?
- Tuoj.
- Kada jis išėjo?
- Neseniai.
- Aš jo palauksiu,- kiek suglumo Savedra dėl tokio motinos abejingumo.
- Lauk, - sušnabždėjo šiek tiek nusigandusi motina.

Savedra visados vakarais laukdavo pargrįžtant tėvo. Beveik visą dieną jis ganydavo ūkininkų gyvulius ir tik vakarais pareidavo. Savedros motina visados jam nešdavo pietus. Vakarais Savedra atsisėsdavo ant namo laiptų ir laukdavo. Jam tai būdavo savaime įprastas dalykas. Ir jis laukdavo. Nesvarbu, kiek reikėdavo laukti.

Savedra atsisėdo ant akmeninių laiptų. Berniukas pamatė už laiptų užkištą šluotkotį ir ėmė ranka jo siekti, bet vėliau apleido šią mintį, manydamas, jog motinai šis reikalingas. Jis nepastebėjo, kaip motina pabaigusi skalbti įėjo į namo vidų. Savedros visas dėmesys buvo sutelktas tik šluotkotį, jis apie jį galvojo, bandė kažką įsivaizduoti. Jis visiškai nepastebėjo, kad jau visiškai sutemo. Jis net nepajuto, kai motina jį parnešė miegoti į savo lovą. Savedra buvo užmigęs ant šaltų akmeninių laiptų. Praėjus porai valandų po to, kai paliko Savedrą lauke, motina nusprendė jo pasiteirauti, ar jis neparvago. Motina rado jį susimetusį į kamaliuoką tarsi kačiuką.

Savedra ryte atsibudo namie, savo lovoje. Jis labai pyko ant savęs už tai, nes tėvas galėjo grįžti bet kurią akimirką. I graužė dėl to ir pažadėjo sau, kad pasistengs daugiau nebeužmigti. Kiek įmanoma ilgiau.

Po pietų, jam ir vėl tebesėdint ant laiptų, atėjo Ravelis.

- Savedra! – sušuko Ravelis už vartelių.
- Negaliu! – pasakė Savedra sėdėdamas ant laiptų.
- Kodėl?
- Laukiu.
- Ko? – atkėlė vartelius Ravelis ir nuėjo link Savedros.
- Tėvo.
- Turbūt jis kalnuose, - sumaniai atsakė Ravelis.
- Kam jam būti kalnuose? – nutęsė Savedra.
- Visi suaugę vyrai eina į kalnus. Nieko čia keisto, - aiškino Ravelis tarsi viskas savaime būtų suprantama. – Prieš keletą mėnesių į kalnus išėjo ir mano tėvas. Po dviejų dienų mama man rado naują tėvą, tad nesukau sau galvos, - naiviai nusišypsojo Ravelis.
- O kas tenai kalnuose?
- Karas.
- Koks karas?
- Toks, kokį žaidžiame mes. Ne visai toks, jie turi unirformas ir jų daugiau skaičiumi, bet viskas lygiai tas pats: generolai, eiliniai ir pėstininkai, karabinai ir keiksmažodžiai…
- O iš kur tu viską žinai?
- Mama pasakojo. Ji man apie karą dažnai pasakoja, - šypsodamasisi pasitaisė akinius Ravelis. – Tai ar eisi su mumis, Savedra?

Tik dabar Savedra pastebėjo, jog už tvoros stovi būrelis skarmaluotų vaikų su lazdomis ar lentomis rankose. Keletas vaikų gatvėje rado skardinę ir dabar ją spardė vienas kitam. Jie krizeno ir juokėsi, jeigu kuriam iš nepavykdavo gerai jos paspirti.

Savedra akimirką pagalvojo. Pažiūrėjo į Ravelio veidą. Šis dar plačiau nusišypojo.

- Negaliu, - prabilo Savedra. – Laukiu.

Ravelis kiek susitraukė. Padavė ranką Savedrai ir nuėjo pas berniūkščius. Jie šūkaudami pasuko link mūšio lauko. Savedra tuo tarpu sėdėjo ir laukė. Galvojo, ar Ravelis teisus. Jei kažkur netoliese vyksta karas, kodėl jis apie jį nieko negirdėjo? Juk jis buvo vyriausias ir gerbiamiausias iš visų generolų. Jei Ravelis buvo teisus, tai kodėl tėvas nepasiėmė jo kartu su savimi? Tėvas visados jį imdavo kartu su savimi. Kartu vesdavosi žvejoti.

Bėgo dienos, slinko valandos. Praėjo bemaž jau pora savaičių. Nebuvo girdėti jokių žinių nei apie tėvą, nei apie vykstantį karą. Savedra motinai apsakė viską, ką pasakojo Ravelis:

- Negali būti, - tepasakė motina ir apsiverkė.

Savedra nesuprato, kodėl ji verkė, bet ir nieko perdaug neklausinėjo. Jis buvo per mažas, kad daug ką suprastų. Jis manė, kad kai užaugs, supras viską savaime, kaip ir visi suaugusieji.

Ravelis su draugais, ateidavo kiekvieną dieną raginti Savedros, eiti, kartu su jais.

- Negaliu, laukiu, - teisindavosi jis.

- Nieko ateisim, kitą kartą, - naiviai atsakydavo Ravelis šypsodamasis.

Ir taip slinko laikas, virsdamas dienom ir galiausiai ištisom savaitėm. Praėjus porai savaičių Savedra prarado bet kokią viltį sulaukti tėvo ar gauti kokius nors atsakymus iš motinos. Jis galvojo ape tai, ar Ravelis galėtų būti teisus. Kuo daugiau apie tai jis galvojo, tuo labiau jį užvaldydavo pyktis. Jis pyko ant Ravelio, kad šis jam tai pasakė. Norėjo jį prikulti už tai. Labiausiai jis pyko už tai,kad Ravelis žinojo apie karą, o jis – ne.

Vieną saulėtą popietį su kompanija ir vėl atėjo Ravelis.

- Tai, ar eisi su mumis, - nutraukė Savedros apmąstymus Ravelis, šypsodamasis naivia šypsena.
- Einu... – vos girdimai atsakė Savedros lūpos.

Prie mūšio lauko susirinko apie dvidešimt skarmaluotų, išsidažiusių vaikigalių. Jie visi stovėjo puslankiu ir linksmai krykštavo. Jų veidai švytėjo priešais saulę giedrame danguje. Jie su didžiausiu nekantrumu laukė, kada galės pradėti mūšį.

Vienas šiek tiek stambesnio sudėjimo vaikas, storais ir garbiniuotais plaukais, apvalaus veido ir plačia burna suriko:

- Kas renkasi komandas?
- Ravelis ir Savedra! - visi choru sušuko.

Ravelis ir Savedra metė burtus, kas turi rinktis karius pirmas. Tokia garbė Tokia garbė atiteko Savedrai. Jis ilgai visus apžiūrinėjo primerktomis akimis.

- Pilypas! - sušuko jaunasis karo vadas.

Ravelis sutrypė koja iš nepasitenkinimo ir šiek tiek jaučiamu nusivylimo balsu tarė:

- Konstantinas.

2

Vakare po mūšio vaikai jau skirstėsi namo. Savedra su Raveliu, nepaisanat visko, vėl buvo geriausi draugai...

...Mūšio eiga ir vėl nebuvo palanki Raveliui. Jam ir vėl teko pajusti Savedros ir Rafaelio kumsčius, nė vienas iš jo būrio karių neatskubėjo jam į pagalbą. Abu generolai išvargę su keletu trofėjų ant kaktos, ėjo tylėdamai. Staiga, Savedra pertraukė nejaukią tylą:

- Ar karas labai baisus?
- Ne, kai turi tinkamą ginkluotę...- naiviai šypsodamasis jam atsakė Ravelis.
- O kokia ji?
- Prižadėk, jog niekam nesakysi. Tai karinė paslaptis.
- Prižadu.
- Prižadėk gyvybe.
- Prižadu gyvybe.
- Tokia, - sukrenštė Ravelis. – Kokios niekas neturi.

Berniukai pirmąkart išsiskyrė neatsisveikindami. Tiksliau Ravelis atsisveikino Savedrą, bet jaunasis generolas nieko neatsakė, tuo įžeisdamas Ravelį. Jis pyko ant Ravelio už tai, kad šis labia daug žinojo apie karą ir jo eigą. Ar veikiau mąstė apie savo tėvo karabiną. Tokio karabino neturi nė vienas iš mūsų, galvojo Savedra.

Savedra atkėlė kiemo vartelius ir nežinia ko veikiamas nubėgo iki namo durų. Ėmė belstis savo mažyčiais kumšteliais.

Durys atsidarė ir tarpduryje pasirodė motina, suvargusiu veidu ir naktiniais marškiniais.

- Kas yra? – automatiškai ji paklausė.
- Kur tėvas?
- Tuoj grįš, - pasakė motina ir iškart uždarė duris.

Jis paskubomis atidarė namo duris. Motina jau buvo užsirakinusi savo miegamajame. Berniukas nusprendė, kol motina nemato paimti tėvo šautuvą . Prieškambaryje stovėjusioje spintoje berniukas surado mažytį raktelį ir pasuko į tamsų, siaurą koridorių. Laiptais užlipo į antrą aukštą. Nuėjo iki kopėčių vedančių į rūsį. Berniukas nedrąsiai kopėčiomis užlipo į rūsį. Daiktai, dėžės ir seni rakandai skendėjo tamsoje. Per mažytį stoglangį skverbėsi silpna mėnulio šviesa, bet ji ničnieko neapšvietė.

Visur tvyrojo drėgmė ir pelėsių kvapas.

Savedra kiek bijodamas nuėjo iki tolimiausios sienos. Tarp krūvos dėžių surado sunkią medinę dėžę. Jis nepajėgė jos pakelti, todėl jam teko nukrauti visas ant jos buvusias dėžes.

- Savedra, tučtuojau lipk žemyn! - sušuko motina, turbūt išgirdusi triukšmą.

Berniukas nekreipė dėmesio į raginimus. Mažyčiais pirštukais įkišo raktą į spynelę. Pasuko raktą. Spynelė trakštelėjo. Vargais negalais atkėlė dangtį. To negalėjo būti... Tuščia. Ravelis buvo teisus... O kaip gi, Ravelis visados būdavo teisus...

- Savedra! – pakartojo motina.

Savedra virkaudamas kopėčiomis nusileido žemyn. Motina iškart puolė jo apkabinti ir valyti veido naktinės suknelės rankove. Ant žemės ji padėjo žvakę, kurią buvo atsinešusi pasišviesti. Savedra spiegdamas vis kartojo:

- Kodėl? Kodėl?

Motina tylėjo ir nieko neatsakė. Ji tetroško, jog Savedra eitų miegoti ir per daug apie tai negalvotų.

3

Visą naktį Savedra sapnavo, kaip jis sukuria ginklą kokio niekas neturi ir to ginklo visi jam pavydi, net jo darugas Ravelis. Jis nieko nelaukdamas iškart nusileido žemyn ir nuėjo iki virtuvės. Motina turėjo būti ten, ji rytais dažniausiai ten būna, mąstė Savedra.

Virtuvė buvo gana erdvi. Stovėjo keletas medinių spintelių su ornamentais, didelė krosnis, ant kurios virė nedidelis puodas. Priešais krosnį stovėjo tamsus ąžuolinis stalas. Ant jo buvo padėtos kelios skardinės nuo pomidorų padažo.

Savedra įėjo į virtuvę ir rado motiną besidarbuojančią virtuvėje. Tuo metu ji pjaustė bulves. Ji buvo apsivilkusi žalią suknelę, o ant jos pasirišusią meslvą prijuostę. Savedra priėjo prie jos ir timptelėjo už prijuostės kraštelio. Motina baigė darbą ir pasiteiravo:

- Kas atsitiko?
- Ar tėvas jau grįžo?
- Ne.
- O kada?
- Tuoj.

Savedra buvo gana mažas ir jam tokio atsakymo užteko. Motina nurimusi, kad berniukas daugiau klausimų neturi, grįžo prie darbo. Pamatęs skardines Savedra daugiau į nieką nebekreipė dėmesio. Matyt, jis turėjo kažkokį sumanymą, kurį žutbūt norėjo įgyvendinti. Visi vaikai turi tokių sumanymų, kol nesuauga. Savedra pamatęs skardines, iš lėto nuslinko iki jų. Vieną jų sugriebė savo pirštukais. Negirdimais judesiais, mažas berniukas spintelėje surado tėvo atlenkiamą peiliuką ir kaip tikras Amerikos indėnas išslinko iš virtuvės į kiemą. Motina jo visai nepastebėjo.

Išbėgęs į kiemą, berniukas surado už laiptų užkištą šluotą. Nuėmė ją nuo šluotkočio. Kai motinai prireiks, grąžinsiu, pagalvojo. Atsargiai, kad nesusižeistų, peiliuku, išpjovė skardinės dugną. Vėliau prisiminė, jog neturi plaktuko. Baimindamasis, kad motina gali atimti iš jo šluotkotį stengėsi visus savo planus įgyvendinti, kuo greičiau. Striksėdamas lyg žiogas, jis nubėgo iki rūsio atsinešti vinių ir plaktuko. Vėl išlindęs į lauką, neskubėdamas paėmė skardinę. Ją pridėjo prie lazdos galo. Peiliuku ant lazdos pažymėjo brūkšnelį. Savedra paėmė keletą vinukų ir atsargiai prikalė skardinę prie lazdos. Skardinė šiek tiek susilamdė, o iš šono perdurus dar vieną vinį, susidarys ikso forma. Taip Savedra ir padarė... Jis pridėjo lazdą prie veido ir ėmė taikytis į debesis. Į tuos debesis į kuriuos vakar taip vylingai žiūrėjo ir kuriais džiaugėsi kartu su Raveliu.

Savedrai bežiūrint į savo lazdą, vis kažko trūko... Ir laikyti buvo nepatogu, tikri ginklai turi rankenas, kad juos būtų galima patogiai laikyti rankoje, mąstė Savedra. Jis vieną lazdos galą atrėmė į žemę, o kitą laikė rankoje ir ėmė lenkti lazdą keliu, kol šį lūžo, maždaug du sprindžiai nuo galo. Tada atsargiai pamatavo, kur reikia dėti naująją dalį ir atsargiai ją prikalė trejetu vinukų. Atrodė, beveik baigta...

- Bus nepatogu visur su savimi tokį sunkų daiktą nešiotis, - padarė išvadas vaikas.

Ir vėl nuėjo namo. Šįkart - į tėvų miegamąjį. Jis nebuvo labai erdvus. Jam viso labo stovėjo tik lova ir spirnta, sienos buvo nedažyto medžio, o viską blausiai nušvietė vos vienas mažytis langelis priešais lovą. Savedra nuėjo prie spintos ir atidarė stalčių, buvusį po durimis. Jis ten rado seną tėvo odinį diržą. Sunkokas jis buvo Savedros vaikiškoms rankoms. Jis stengėsi įvykdyti savo nusikaltimą taip, kad motina nepastebėtų, o tėvas nesupyks ant Savedros... Vos tik suradęs diržą, Savedra jį nuvilko į lauką. Vieną jo galą prikalė prie vieno galo, kitą, kur buvo sagtis, kiek

patrumpinęs – prie kito. Sunku jam buvo peiliuku pjauti storą odą, ji stam sugaišo nemažai laiko. Kiekvienam galui skyrė po tris vinis. Ilgai truko, kol vinis perėjo kiaurai tokią storą odą. Dabar tikrai bus baigta...

Savedra kieme prisirinko akmenukų ir patyliukais, dairydamasis, ar motina jo nepasigedo, nuėjo link vartelių. Juos atkėlė. Ir išėjo į akmenimis grįstą gatvėlę.

Pro šalį netikėtai ėjo Ravelis. Pamatęs Savedrą, jis nusišypsojo:

- Kur trauki?
- Greit grįšiu.
- Galima su tavimi?

Būrelis vaikų ėjo vieškeliu tolyn nuo kaimelio. Tik išėję iš kaimelio prisiminė, jog pamiršo su savimi įsidėti maisto. Netoli plytėjusiame miške jie tikėjosi rasti kažką, ką būtų galima suvalgyti. Už poros kilometrų buvo pušynas. Jis tęsėsi iki pat Apeninų. Vaizdas buvo įspūdingas. Mėlyni, smailėjantys kalnų bokštai aukštai šovė į dangų. Kalnų grandinė iš kaimelio atrodė tarsi siaura plonytė juosta. Vaikai nustebo pamatę, kad einant kuo arčiau jų, jii vis labiau didėja. Aišku, viskas vyksta pamažu. Juk į žygį įsirengė vaikai ir jų vaikiškos kojos greitai pavargsta. Jie eidami pavargsta greičiau už suaugusiuosius.

Jų buvo bemaž dvidešimt. Kiekvienas iš jų turėjo po lazdą ar laidynę, beveik visi buvo basi. Jiems tai visiškai netrukdė. Jie vedini vaikiško entuziazmo ėjo vieškeliu. Pakelėje augusi žolė buvo aukštesnė už daugumą vaikų, kai kurie nusprendė po ją panardyti. Tai pasirodydavo, tai dingdavo, tai vėl pasirodyvavo. Jie ėjo pamažu šūkaudami ir stodami prie kiekvieno vabalo, drugelio, driežo. Varžėsi, kuris psugaus pirmas.

Būrelis sutelkė visą ryžtą ir pradėjo judėti pirmyn. Beeidami pasipildė savo amunicijos atsargas kankorėžiais. Kraute juos krovė į šortų kišenes. Koks nors berniūkštis pamatęs vis didesnį kankorėžį vis sielvartavo, jog neturi vietos jam įsidėti. Kuo toliau jie ėjo miško takeliu, tuo labiau daugėjo medžių ir vis mažiau šviesos praleisdavo jų lajos. Savedra pats pirmas įžengė į mišką. Įžengęs gilyn į mišką, jis pats pirmas ėmė abejoti savo jėgomis. Gal kas nors jo pasiilgo? Taip... Bet jis turi rasti tėvą. Privalo... Negana to, savo draugams žadėjo parodyti karą. Tikrą. Ne tokį, kokiame jie, vaikai, kariauja. Visi suaugę kariauja kalnuose, o Savedra būtent jautėsi pakankamai suaugusiu, kad galėtų eiti ten.

Negana visų tų dvejojimų, temo. Saulė leidosi labai greitai. Grėsmingi medžių siluetai ėmė stūksoti priešais Savedros ir jo draugų akis. Jo veidas kiek pabąlo. Jis bijojo... Bijojo, nes net nenutuokė, kur eina... Jis savo vaikiškom kojelėm per keletą valandų nuėjo keletą kilometrų net nežinodamas, kur eina. Jį gąsdino, kad per savo kelionės laiką jis neišgirdo nė vieno žmogaus šūksnio, nė vieno šautuvo tratėjimo. Visiškiai nieko, apart, miško garsų ir paukščių čiulbėjimų. Aplink tik šūkavo jo būrio berniūkščiai, kiekvieną sykį aikčiodami pamatę žaltį ir jį uždaužydami savo lazdomis.

Savedra įsuko į kažkieno neseniai pramintą taką. Savedra mąstė, ar jam nederėtų jau grįžti namo. Bet negali... Nežino kur. Pasiklydo. Jis stengėsi to neparodyti būrio draugams, kad šie neišsigąstų ir nepultų jo kaltinti. Jie patys kalti, jog sutiko su juo eiti, galvojo generolas. Pradėjo lyti. Savedra ėmė verkti.Jis apsidžiaugė, kad dėl lietaus

niekas nematys jo ašarų.Tuo tarpu, kai kurie berniūkčiai bandė šalin nuo savęs vyti miegą. Šis vis labiau rakino akis. Nuovargis veikė ir Savedros kūną. Tik staiga... Tolumoje berniūkščiai pamatė mažytį geltoną taškelį. Jie labai apsidžaiugė tuo. Spiegė iš džiaugsmo ir smalsumo, bet kartu ir išsigando. Kas ten galėtų būti?

- Raveli, nueik patikrinti, - kaip tikras vadas sukomandavo Savedra.
- Tu vadas. Tu ir eik, - pasipiktinęs atsakė Ravelis.
- Savedra tu eik. Mes bijom, - įsiterpė Ernestas.

Berniukai nutilo. Generolas supyko ant savo draugų, kad šie yra tokie bailiai. Pats irgi bijojo. Pirmyn Savedrą vedė tik smalsumas. Jis ėmė pamažu slinkti šlapiais lapais, o lietus tebesruveno jo veidu. Oras buvo vėsus, o žemė slidi.

Atsargiai paėjėjęs tarp tankiai suaugusių medžių, pamatė ugnį. Išgirdo kažką kalbant. Jo širdis ėmė daužtis kaip patrakus. Berniukas bijojo pajudėti, kad niekas jo neišgirstų. Kitų vaikų irgi nesigirdėjo. Visi jie buvo pasislėpę kas sau. Savedra bandė jų ieškoti akimis, bet veltui. Kažkas vėl prašneko. Savedra užsimanė, kuo greičiau dingti iš ten. Pradėjo eiti atbulas.

Kažkas sulojo... Sunku pasakyti, kas tai buvo. Savedra su draugais šitaip įspėdavo vienas kitą apie artėjančius pavojus... Lojimas sustiprėjo. Berniukui prieš akis pasirodė didelio mišrūno siluetas. Jis leidosi bėgti. Šuo paskui. Savedra skriete skriejo per žoles ir kupstus tamsoje. Šuo irgi. Lojimas vis garsėjo. Šuo artėjo. Savedra norėdamas bėgti greičiau, numetė savo ginklą. Šuo per jį peršoko, tarsi niekur nieko vis lodamas savo piktu balsu. Berniukui atrodė, jog jį vejasi šimtai šunų. Iš žolių ir krūmų pasipylė akmenų ir kankorėžių kruša į šunį. Padarui tai buvo nė motais.

Šūvis!

Sugriaudėjo miškas.

Vaikų būrys išsilakstė kas sau. Visi labai bijojo.

Berniukas pajuto smingant šuns dantis į savo koją. Jis pargriuvo. Pasidarė šilta. Iš kojos sruvo kraujas. Labai skaudėjo. Savedra bijojo.

- Ho! – pasigirdo medžių tankumynuose. – Ką mes čia turime?

Šuo, išgirdęs komandą, paleido Savedros koją. Jo snukis buvo kruvinas. Berniukas net nebandė atsistoti.

Jis savo kumšteliu iš skausmo talžė žemę. Bijojo, kad mirs. Per medžių ir krūmų tankumynus iki jų prasibrovė trejetas vyriškių su karabinais ant pečių. Vienas iš jų nusispjovė šalia Savedros.

- Šnipas?
- Ne. Tik vaikpalaikis. Jeigu būtų šnipas nesielgtų taip neapdairiai, - samprotavo kitas.
- Iš kur tu?

Savedrai taip skaudėjo koją, kad jis net negirdėjo kas jam sakoma.

- Nuneškit jį į medpunktą. Pasakykit, kad gerai jais pasirūpintų,- aiškiai sukomandavo vienas. – Dabar vykdykit, ką pasakiau.

Kai Savedros žaizda buvo išplauta ir sutvarstyta, jį įsodino į vežimą ir parvežė kaimelio link. Važiuojant koja purtydavosi pagal kelio nelygumus. Skaudėjo. Savedra visa kelią tylėjo dantis sukandęs. Buvo užmigęs.

4

Savedros tėvas grįžo namo 1937 kovo mėnesį iš pušinių lentų sukaltame karste. Berniukas ir motina labai verkė. Karsto viduje buvo ir karabinas, kurio berniukas ieškojo pries eidamas kariauti. Savedra suprato, kad kare jo turimų ginklų nebūtų užtekę...

Aivaras Požaitis